

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

В статті розглянуто особливості маркетингової діяльності сільськогосподарських підприємств Хмельницької області. Проаналізовано основні показники ефективності маркетингової діяльності сільськогосподарських підприємств Хмельницької області, досліджено структуру виконання маркетингових функцій зазначеними підприємствами. Визначено основні напрями досягнення довгострокових ринкових цілей та забезпечення конкурентних позицій сільськогосподарських підприємств з урахуванням наявного ресурсного потенціалу.

Ключові слова: ефективність маркетингової діяльності, маркетингові стратегії, організація маркетингової діяльності, аграрний маркетинг, конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції.

L. A. BICHKOVA, T. V. KONDRATYUK
Khmelnytsky National University**FEATURES OF THE MARKETING ACTIVITIES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN KHMELNYTSKY REGION**

The article deals with the peculiarities of marketing of agricultural enterprises Khmelnytsky region. The basic performance marketing of agricultural enterprises Khmelnytsky region, the structure of performance marketing functions from the enterprise. The main directions of achieving long-term goals and provide market competitive position of farms within existing resource potential.

Keywords: effectiveness of marketing activities, marketing strategy, organization of marketing activities, agricultural marketing and competitiveness of agricultural products.

Актуальність теми. Маркетингова діяльність у сільськогосподарських підприємствах в першу чергу повинна забезпечити надійну, достовірну і своєчасну інформацію про ситуацію на ринку, яка дасть відповідь сільськогосподарському підприємству, яку продукцію виробляти, в якій кількості та де і кому її вигідніше реалізувати. При дослідженні ринку сільськогосподарської продукції вивчають поведінку споживачів, їхні смаки і потреби, споживчі переваги, мотиви, що спонукають їх до придбання того чи іншого товару.

Для успішного розвитку будь-якого сільськогосподарського підприємства потрібна розробка маркетингових стратегій, які базуються на підвищенні ефективності господарювання та прогнозування їх діяльності в майбутньому. Необхідність наукового підходу до впровадження маркетингових стратегій на сільськогосподарських підприємствах, пояснюється тим, що виробники постійно прагнуть застосувати в своїй діяльності нові форми та інструменти, для збільшення ефективності виробництва, стимулювання творчої ініціативи працівників, спрямованої на утворення необхідних умов для широкого впровадження нововведень, підвищення якості продукції та скорочення витрат виробництва [3, с. 11]. Необхідність дослідження цих питань зумовлена відсутністю ефективної ринкової системи руху сільськогосподарської продукції та недостатня обізнаність сільськогосподарських товаровиробників в маркетинговій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективність маркетингової діяльності організацій тісно пов'язане з ефективністю діяльності підприємницьких структур. Розв'язання цих питань у вітчизняній та зарубіжній літературі досліджується в різних аспектах та знайшли відображення у працях Ф. Котлера, М.Ю. Коденської, О.П. Гоголі, Н.М. Козуб, Ж.-Ж. Ламбена, Л.В. Балабанової, Н.К. Моисеєвої, П.М. Макаренка, Асэль Генри, О.І. Жука, Л.К.Малхотра, Г.А. Ясева, П.І. Островського, П.Я. Поповича, С. Сардака та інших учених.

Метою статті є вивчення маркетингової діяльності сільськогосподарських підприємств, їх організаційних структур та визначення показників їх ефективної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Питання організації маркетингової діяльності в сільськогосподарських підприємствах на даний період часу є досить актуальним та забезпечує отримання більш широких можливостей їх розвитку. Всі процеси, що протікають на підприємстві, мають бути добре регульованими, а маркетинг дозволяє налагодити зворотні зв'язки з ринком та надати відомості об'єктам управління про стан ринку продукції та результати власної діяльності всіх суб'єктів ринку і конкурентів.

Різноманітність методів та способів, які застосовують в маркетинговій діяльності виробники сільськогосподарської продукції є набагато складніший, бо пов'язаний з великою кількістю і різноманітністю виробленої продукції, її цілеспрямованістю й значимістю для кінцевого споживача.

Нами було систематизовано основні проблеми впровадження аграрного маркетингу, які полягають у виявленні специфічних особливостей господарювання в аграрному секторі економіки, що обумовлюють їх виникнення (рисунок 1).

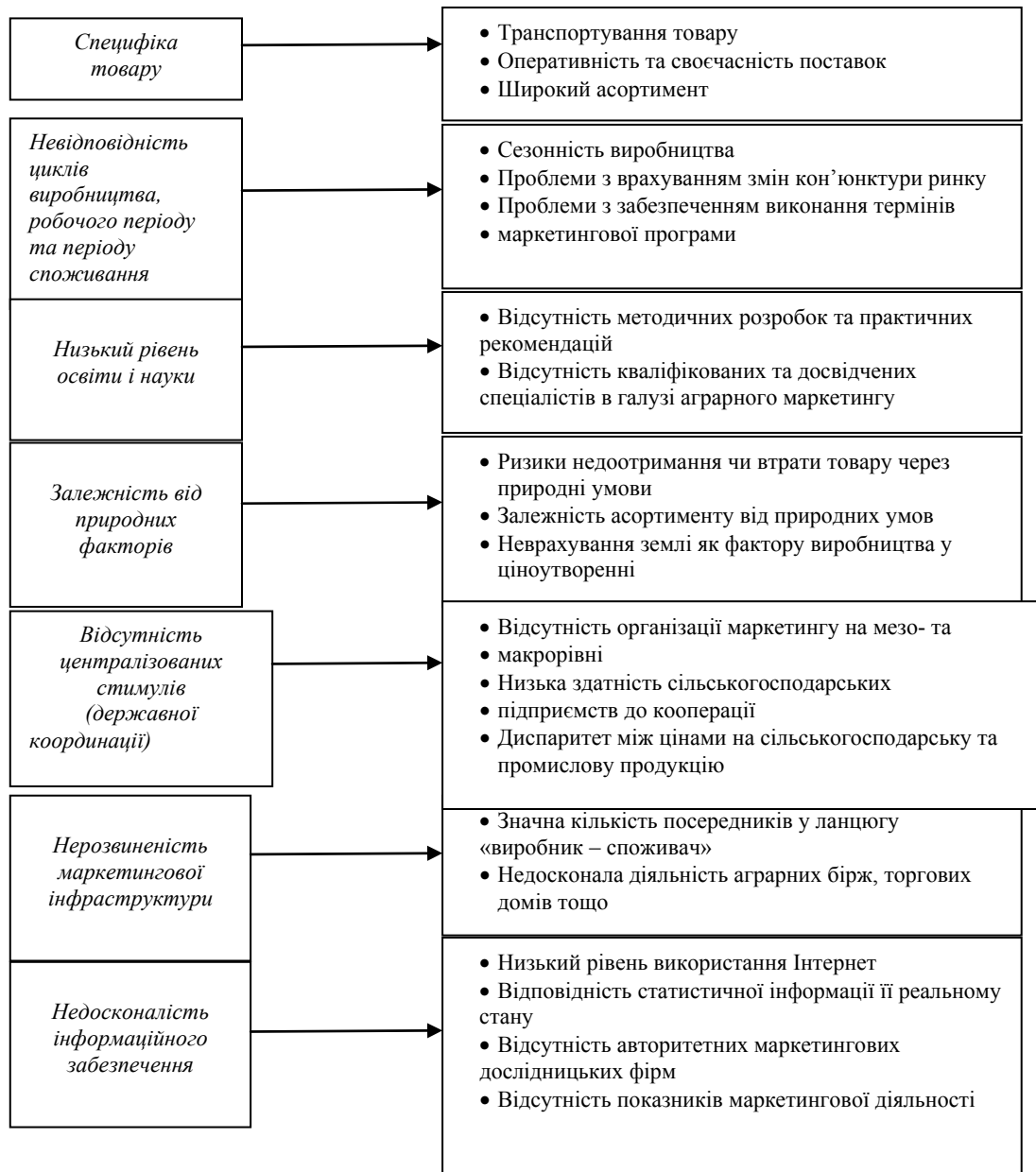

Рис. 1. Класифікація основних особливостей та слабких сторін розвитку маркетингу в аграрній сфері економіки

Тільки маркетинговий підхід до ухвалення рішень дозволяє виробити конкретні цілі, стратегії, тактику поведінки підприємства на ринку та підвищити дохідність підприємств. Саме для вирішення цих глобальних питань та виходячи з передумов використання маркетингу у діяльності сільськогосподарського підприємства, можна визначити вагомні аргументи в необхідність створення маркетингових служб в сільськогосподарських підприємствах [2; 4, с. 19–21]. Закордонний досвід та вітчизняна наука визнають пріоритет маркетингу в системі організації підприємства, як філософії, яка забезпечує задоволення потреб споживача на основі їх уподобань. Нажаль, маркетингова діяльність більшості підприємств України знаходиться на стадії зародження і ще не набула повноцінного розвитку. Процес організації господарської діяльності на основі концепцій маркетингу на вітчизняних підприємствах проходить по різному.

Як показали результати проведеного нами опитування в 2012 році аграрних підприємств Хмельницької області, лише на одному з них є маркетингова служба, а на декількох маркетингові функції виконують працівники відділу збуту, також існують підприємства, в яких маркетингова служба є централізованою та знаходиться в головному офісі, а на підприємство надсилає конкретні вказівки щодо їх роботи, фермери взагалі не вважають за потрібне створення маркетингових служб. Але, на нашу думку, на сьогоднішній день переважна більшість аграрних підприємств області мають нераціональну організаційну структуру або взагалі її не мають (рисунок 2), що не відповідає принципам маркетингу і проявляється складністю внутрішньої взаємодії служб і структурних підрозділів, обмеженістю маркетингових інструментів для аналізу ринку, а це впливає на ефективне управління всіма організаційними структурами.

Вважаємо, що єдиного рецепту щодо формування організаційної структури для аграрних підприємств області, який можна рекомендувати у вигляді деякого стандарту бути не може, бо існують відмінності у розмірі ресурсів підприємства, продукцією, яку вони виробляють, спеціалізацією, ринками, на яких вони функціонують. Окрім цього не менш важливими є умови конкуренції, величина обсягів реалізації, асортименту продукції, особливостей та ринків збуту сільськогосподарської продукції [1, с. 208].

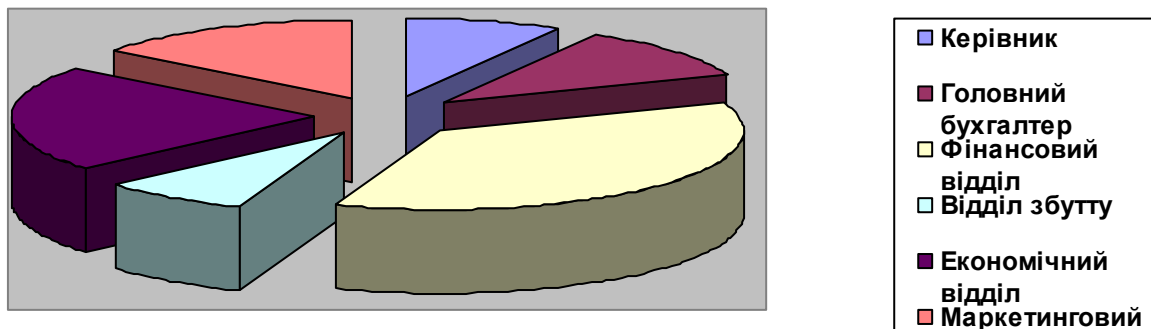

Рис. 2. Структура виконання маркетингових функцій на досліджуваних підприємствах Хмельницької області

Головною задачею маркетингової діяльності організації є підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, а засобом цього є ріст ефективності виробництва через зростання продуктивності використання ресурсів та зменшення витрат на виробництво продукції. Маркетингова діяльність підприємства спрямована на вивчення попиту й вимог ринку, для обґрунтованої орієнтації виробництва на випуск конкурентоздатних продуктів у раніше встановлених обсягах, що може забезпечити підприємству одержання більшого прибутку, а розраховуючи показники ефективності маркетингової діяльності в сільськогосподарських підприємствах області при збуті продукції (таблиці 1), спостерігаємо в підприємствах різних форм власності певну відмінність. Виробництво на 100 га ріллі, на 1 працівника, прибуток та рентабельність на 100 га ріллі в 2010 році найбільші в ТОВ «Козацька долина-2006» та ПП «Аграрна компанія 2004», а найнижче в ДП «Шарівка».

Таблиця 1

Основні показники ефективності маркетингової діяльності сільськогосподарських підприємств Хмельницької області у 2012 році

Підприємство	Ринкова частка по області, %	Вироблено на 100 га ріллі, тис. грн.	Вироблено на одного працівника, тис. грн./чол.	Прибуток на 100 га ріллі, тис. грн.	Рентабельність на 100 га ріллі, %
ПП «Аграрна компанія 2014»	3,9	544,4	318,9	49,0	0,1
ФГ «Агро-Інвест»	0,7	525,4	134,3	57,1	0,8
ДГ «Шарівка»	0,001	51,0	21,2	0,4	0,02
СГК «Летава»	0,01	409,3	37,7	102,2	0,4

Ефективність маркетингової діяльності сільськогосподарських підприємств залежить від діяльності усіх суб'єктів маркетингового ланцюга, тому удосконалення їх маркетингової діяльності повинно носити системний характер. У цьому аспекті від сільськогосподарського підприємства, як суб'єкта руху товару, залежить формування вартісних переваг продукції та їх підсилення за рахунок вибору ефективного каналу збуту.

Висновки. Проаналізувавши сучасний стан маркетингової діяльності підприємств нами, виявлено ряд проблем, які потребують негайного вирішення. Сільськогосподарським підприємствам, крім того, щоб виробити продукцію, визначити її ціну, необхідно ще й вигідно її реалізувати, а в останній час спостерігається тенденція, коли суб'єкти господарської діяльності не знають що робити з вирощеною продукцією. Плануючи виробництво будь-якої продукції, справжній господар повинен спланувати не тільки ціну, а й можливість її реалізувати по даній ціні так, щоб отримати достойний прибуток. Більшість сільськогосподарських підприємств не можуть застосувати ефективний механізм функціонування служби маркетингу та оперативно впливати на виробництво конкурентоздатної продукції і ефективну її реалізацію, через недостатню кількість коштів та висококваліфікованих спеціалістів. Пропонуємо як варіант створити

при обласних управліннях агропромислового розвитку спеціалізовані маркетингові служби (центри), які б надавали допомогу сільськогосподарським підприємствам в питаннях щодо збуту продукції та інших маркетингових питаннях.

Література

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

References

1. State Statistics Service of Ukraine. URL: www.ukrstat.gov.ua.

Надійшла 21.11.2014; рецензент: д. е. н. Ковальчук С. В.